

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора педагогічних наук, професора
Мозгальної Наталії Георгіївни
на дисертаційне дослідження Чень Чень
«Методика формування презентаційних умінь у майбутніх
учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань
01 – Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне
мистецтво)

1. Актуальність теми дисертаційної роботи.

В умовах сьогодення головним завданнями педагогічної освіти в Україні та Китаї є підвищення її якості. Дедалі більш актуальним стає використання в процесі навчання методів і прийомів, що дають можливість формувати вміння презентувати та узагальнювати художню інформацію в процесі публічної промови, збирати необхідний науковий матеріал, висувати гіпотези, робити висновки. Тому суттєве значення у фаховому спрямуванні майбутніх учителів музичного мистецтва має особисте ставлення молоді до соціокультурних явищ, вміння подавати мистецьку інформацію з метою формування в учнів відповідних установок та світоглядних позицій.

Відповідні вимоги унормовані в Україні – Державною національною програмою «Освіта» (Україна XXI століття), «Законом України «Про освіту» (2017р., у новій редакції з 16.01.2020р.), Концепцією розвитку педагогічної освіти (2018), Концепцією «Нова українська школа» (2016 р.); в Китаї – це «Стратегія розвитку освіти в Китаї у XXI столітті», «Реформи розвитку базової освіти КНР». Разом з цим, європейські прагнення українського та китайського суспільства обумовлюють потребу реформування вищої педагогічної освіти задля гуманізації освітнього процесу, формування гармонійно розвиненої особистості вчителів музичного мистецтва, здатних вільно орієнтуватися у відкритому інформаційному просторі, творчо ставитися до передачі нових знань, створювати інноваційні проекти і презентації з метою заохочення слухачів до різних видів музичної діяльності.

Використання фортепіанної підготовки як засобу створення умов для усвідомлення необхідності формування презентаційних умінь, формування навичок міжкультурної комунікації та готовності до діалогу в умовах глобалізаційних процесів наразі ускладнюється проблемою недостатньої розробленості питань підготовки майбутніх учителів музики, здатних до планування та проведення презентацій в мистецько-освітньому процесі, на теоретичному й методичному рівнях, про що сказано у визначених автором суперечностях.

У контексті наведених міркувань вважаємо дослідження Чень Чень «Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» надзвичайно актуальним і своєчасним, результати якого сприятимуть удосконаленню теоретичних основ

і методичних засад підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до презентаційної діяльності в закладах мистецької освіти України та Китаю.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень науково-дослідної роботи Державного закладу «Південноукраїнській національній педагогічній університет імені К. Д. Ушинського» та становить частину наукової теми «Методологія та методика фахової підготовки майбутніх учителів музики та хореографії в контексті художньо-естетичних інновацій мистецької освіти» (реєстраційний номер 0114U007160).

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації.

Аналіз змісту дисертації та автореферату свідчить про високий науковий рівень виконаного дослідження, підтверджує досягнення мети і вирішення поставлених 5 завдань дослідження. Дисертанткою обгрунтовано методологічні та методичні засади формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; виявлено специфіку презентаційних умінь в контексті сучасного наукового дискурсу, зясовано їх зміст та компонентну структуру, визначено критерії та показники оцінювання рівня сформованості презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки; експериментально перевірено ефективність запропонованої методики формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки.

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Беззаперечна цінність даного педагогічного дослідження зумовлена тим, що уперше теоретично обгрунтовано методологічні та методичні засади формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі фортепіанної підготовки; виявлено розбіжності між цілями й засобами досягнення успішності в реалізації презентаційного повідомлення в різних сферах мистецько-педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва; виокремлено соціальні фактори, які актуалізують необхідність формування презентаційних умінь в освітній діяльності вчителя музичного мистецтва: визнання презентаційних умінь як значущої складової «ключових компетентностей» вчителя світовою освітньо-науковою спільнотою; модернізація практики підготовки майбутнього вчителя з позиції транспрофесійного підходу, в межах якого визначаються кваліфікаційні характеристики компетенцій, зокрема понадпрофесійних компетенцій (softskills – гнучкі, «м'які» навички), до складу яких включено презентаційні уміння; необхідність розвитку презентаційних умінь, як противаги негативної сучасної тенденції - формування мережевого мислення в контексті інформаційної взаємодії; недостатній рівень сформованості умінь різносторонньої інтерпретації явищ музичного мистецтва в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва та презентації ними публічно-інформаційного повідомлення; представлено авторське розуміння

ключової категорії дослідження «презентаційні вміння майбутніх учителів музичного мистецтва» як систему усвідомлених, цілеспрямованих вербально-інформаційних та інтерпретаційно-виконавських дій, спрямованих на узагальнення художньої інформації в процесі публічної промови з метою формування їхніх естетичних переконань та спонукання до осмислення музично-художніх образів як особливої форми пізнання дійсності, сформованість яких визначається за мотиваційно-комунікативним, структурно-мовним, функціонально-діяльним та рефлексивно-конструктивним критеріями.

Визначено рівні сформованості презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва (епізодичний, періодичний, системний), а також умови їх формування у студентів музичних спеціалізацій педагогічних університетів України і Китаю: орієнтація на самостійне визначення цільового змісту презентації на основі стратегічно обумовленої взаємодії зі слухачами; спонукання до пошуку власних вирішень, щодо підготовки й оприлюднення сценарію художньої презентації; створення розвивального, художньо-освітнього середовища в процесі навчання на основі інформаційно-інтеграційного контексту та тематичної єдності презентації. Подальшого розвитку набули положення щодо впровадження принципу трансдисциплінарності у практичну підготовку студентів у системі музично-педагогічної освіти України і Китаю, спрямовані на імплементацію комунікаційної стратегії та презентацію ідеї.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій.

Основні наукові результати, теоретичні напрацювання та методичні положення, висновки та рекомендації, викладені у дисертаційній роботі Чень Чень є науково обґрунтованими, що забезпечено комплексністю використання теоретико-методологічних підходів, глибоким вивченням та аналізом вітчизняних та іноземних джерел (340 найменувань, з них 26 – іноземними мовами), коректним застосуванням методів наукового аналізу, логічністю узагальнень. Висновкам і розробкам, які представлені в дисертації, властива повнота та логічність викладу, достатній рівень обґрунтованості й достовірності. Позитивне враження справляють вміщені в ній додатки, що презентують: модель комбінування інформації, словник інтерпретатора музики, різноманітні діагностичні матеріали.

5. Значення отриманих результатів для педагогічної науки і практики.

Виконане дослідження має суттєве *теоретичне* значення, оскільки дисертанткою на основі використання інструментарію інструментарію трансдисциплінарної стратегії та компетентісного підходу здійснено дефінітивний аналіз і узагальнення змісту таких базових понять дослідження як: «презентація», «слайд презентація», «композиція» «презентаційна компетентність» «мережеве мислення», «віртуальне мислення», «кліпове мислення»;

- обґрунтовано доцільність трансформацій фортепіанної підготовки українських та китайських студентів у вищих педагогічних навчальних закладах з позиції транспрофесійного підходу, в межах якого визначаються кваліфікаційні характеристики компетенцій, зокрема понадпрофесійних компетенції (soft skills – гнучкі, «м'які» навички), до складу яких входять і презентаційні вміння;

- сформульовано теоретичні положення, врахування яких уможливило імплементацію розроблених теоретико-методичних засад в педагогічних університетах Китаю;

Робота також має беззаперечне *практичне* значення, оскільки дисертанткою була розроблена та експериментально перевірена методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва на основі аксіологічного, компетентісного, текстоцентричного та культурологічного підходів. Методика передбачає три етапи (підготовчо-змістовий, імітаційно-конструктивний та рефлексивно-демонстраційний) і включає низку цікавих прийомів («додаткового конструювання незакінченої освітньої моделі», «розхитування припущення», «використання мовних формул» і методів роботи, як от: case-study, переконання, істинності та доказовості, проектів, імітаційний тренінг, словесної інтерпретації, презентаційної стратегії, аналіз конкретних ситуацій, голографічних проєкцій, аналітичної інтроспекції, векторної (горизонтальної та вертикальної) взаємодії, організації смислотворчості, вольового включення тощо. Цікавими є і запропоновані автором завдання: «Підбір музично-фонового супроводу до вербально-розповідного тексту», підготовка різноманітних презентацій і проєктів.

Основні теоретичні положення та отримані результати дослідження висвітлено у 7 публікаціях автора, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України (одна з яких написана у співавторстві: особистий внесок автора в роботу у співавторстві полягає у розробці способів творчого музикування та вербальної презентації музичного твору з метою виявлення рівня сформованості виконавсько-презентаційних умінь, а також у виконанні основних констатувальних процедур та обробці отриманих даних); 1 – у науковому зарубіжному виданні; 3 праці апробаційного характеру.

6. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечуються логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (340 найменувань, з них 26 – іноземними мовами). Повний обсяг дисертації – 269 сторінки, основний зміст викладено на 199 сторінках.

Робота містить 14 рисунків на і 36 таблиць. Логіка і послідовність викладу тексту дисертації відповідає вирішенню поставлених завдань дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні засади формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» – визначено фактори, що сприяли актуалізації проблеми формування у вчителів музичного мистецтва презентаційних умінь; обґрунтовано значущість компетентісного підходу як методологічної основи дослідження; схарактеризовано ключові поняття дослідження. Цілком погоджуємось з думкою дисертанта про важливість формування в майбутніх учителів музичного мистецтва навичок «soft skills» (уміння створювати презентації, ораторські й комунікативні здібності, менеджмент проектів, високий рівень самоорганізації), адже за результатами досліджень Гарвардського Університету та Стенфордського Дослідницького Інституту ці навички визначають 85 % професійної успішності особистості. Досить слушним є твердження автора, що нова реальність у вигляді соціальних мереж формує у особистості віртуальне мислення, поліфонічність якого узгоджується з множинністю інтерпретацій інформаційних контентів. Важливо, що автор акцентує увагу на проблемі вибору, пошуку методів подачі навчального матеріалу зокрема презентації, яка є не тільки формою передачі лекційних матеріалів, але й використовується на заняттях для контролю знань або усного викладу матеріалу, підготовленого самостійно. У роботі: розглянуто особливості та типи мультимедійної презентації, механізм її підготовки та проведення; виділено чотири групи презентаційних умінь: самоорганізаційні, стратегічні, процесуальні, рефлексивні; визначено структуру презентаційних умінь, що складає єдність продукційно-мотиваційного, жанрово-інформаційного, трансфесійно-діяльнісного, інтроспекційно-особистісного компонентів.

У другому розділі – «Методичні аспекти формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» – обґрунтовано наукові підходи та педагогічні принципи, що забезпечували як дослідницький процес, так і процес формування презентаційних умінь учителів музичного мистецтва. Відзначимо відповідність і взаємозалежність наукових підходів і принципів, а саме: аксіологічному підходу відповідають принципи ініціації уваги та AIDA, синкретизму, розвиваючого навчання; текстоцентричному підходу відповідають структурно-текстовий принцип, принцип «істинності інформаційного повідомлення» та принципи «перешкодостійкості інформації» та мовного етикету; розумово-діяльнісному підходу відповідають принципи розмірковування, інтроспекції, метапредметного навчання, транспрофесійності; культурологічному підходу відповідають принципи інтонаційно-стильової семантики, розуміння мовних значень та оцінки виразності мови та аналізу художнього твору. Важливим здобутком дисертації можна вважати вдало обрані педагогічні умови, дотримання яких значно підвищить ефективність процесу формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва, а саме: орієнтація на самостійне визначення цільового змісту презентації на основі стратегічно обумовленої взаємодії зі слухачами; спонукання до пошуку власних вирішень, щодо підготовки й оприлюднення сценарію художньої презентації; створення розвивального,

художньо-освітнього середовища в процесі навчання на основі інформаційно-інтеграційного контексту та тематичної єдності презентації.

У третьому розділі – «Експериментальна перевірка методики формування презентаційних умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки» - відповідно до компонентної структури презентаційних умінь було встановлено й науково обґрунтовано критерії (мотиваційно-комунікативний, структурно-мовний, функціонально-діяльнісний та рефлексивно-конструктивний) показники та рівні (епізодичний (низький), періодичний (середній), системний (високий)) їх оцінювання; презентовано методику формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва, що реалізується за трьома етапами (підготовчий, імітаційно-конструктивний, рефлексивно-демонстративний); представлено результати констатувального та формувального експериментів.

Загальні висновки є логічними та відповідають поставленим дисертанткою завданням. У мовностилістичному оформленні дисертації враховано особливості наукового стилю мовлення. Зазначене дозволяє стверджувати, що представлена дисертаційна робота є самостійним, завершеним науковим дослідженням, результати якого мають теоретичне і практичне значення для розв'язання завдань удосконалення музично-педагогічної освіти в Україні.

7. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи дисертаційну роботу, вважаємо за необхідне висловити деякі зауваження та побажання, врахування яких увиразнило б високий рівень викладу наукового матеріалу:

1. Оскільки у дослідженні автор неодноразово спрямовує увагу на транспрофесіоналізм вчителя музичного мистецтва, який ґрунтується на синтезі міждисциплінарних знань. На наш погляд, теоретико-методологічні засади дослідження суттєво підсилило б використання міждисциплінарного підходу.
2. Вважаємо, що у другому розділі дисертантка занадто глибоко та детально описує наукові підходи та відповідні їм принципи формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва. Проте, варто було б виокремити сторінки для обґрунтування моделі, яка б презентувала розуміння системності у формуванні означених умінь в процесі фортепіанного навчання в закладах вищої педагогічної освіти.
3. В процесі аналізу наукових праць доцільно було б розглянути роботи китайських вчених, в яких прямо чи опосередковано розглядається питання формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва.
4. Схвалюючи позитивно вдалу спробу дисертантки здійснити якісну діагностику стану сформованості презентаційних умінь студентів, вважаємо, що варто було показати рівень таких умінь у китайських студентів, а в методиці розкрити особливості їх формування.
5. Дисертація значно б виграла, якби в методиці були розкриті особливості відбору для використання в мультимедійних презентаціях зразків світового музичного мистецтва.

Однак висловлені зауваження і побажання не впливають на високий науковий рівень даної дисертаційної роботи.

Загальний висновок.

Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дисертаційне дослідження Чень Чень «Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки»,

є завершеною, фундаментальною самостійною науковою роботою, яка містить нові науково обґрунтовані результати в галузі педагогіки, що дали змогу автору здійснити комплексне вирішення актуальної проблеми щодо визначення й обґрунтування теоретичних і методичних засад формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки з прогностичним проектуванням творчого використання інноваційних ідей в Китаї.

Враховуючи актуальність дослідженої проблеми, наукову новизну положень дисертаційної роботи, обґрунтованість, достовірність, теоретичну та практичну значущість отриманих результатів, вважаємо, що дисертаційне дослідження Чень Чень «Методика формування презентаційних умінь у майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки», відповідає вимогам 9, 11-14 «Порядку присудження наукових ступенів» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 № 567 (зі змінами, внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 656 від 19.08.2015, № 1159 від 30.12.2015, № 567 від 30.12.2015, № 943 від 20.11.2019) та Порядку проведення експерименту з присудженням доктора філософії, який затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. Її автор, Чень Чень заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 – Освіта/Педагогіка за спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Офіційний опонент –

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри музикознавства,

інструментальної підготовки та хореографії

Вінницького державного педагогічного університету

імені Михайла Коцюбинського

Н.Г. Мозгальова

